

Družba sv. Cirila in Metoda opozarja slavno občinstvo na narodni kolek v prid družbe. Županstva, hranilnice in posojilnice, razne zadrage in druga narodna društva naj blagovolijo na svoja pisma prilepiti na narodni kolek. A tudi privatniki naj to store! Ako bo vsaka Slovenka in vsak Slovenec prilepil na pismo ali razglednico narodni kolek, dobi družba dosti več dohodkov, kakor do sedaj. — Leta 1906. je znašal dohodek narodnega koleka skupaj 4433 K 24 v. Letos ne smemo zaostati, ne smemo iti rakovo pot; dobiti moramo vsaj toliko, če že ne več, kakor lansko leto. Slovenci in Slovenke, sezajte torej pridno po narodnem kolku. Na vsako pismo in razglednico narodni kolek!

Družba sv. Cirila in Metoda v Ljubljani je jela razpošiljati svoj koledar za l. 1908. Kdor ga pomotoma ne dobi, se naj zgleda zanj po preteku 14 dni pri družbenem vodstvu. Cena koledarja je 1 K 20 h, sprejme se pa tudi več, saj je to za našo družbo in po nji za slovensko prosveto.

Razstavo z geslom „Otrok“ je sklenilo privesti „Splošno slovensko žensko društvo“ v Ljubljani spomladi leta 1908. Pokazalo se bo vse, kaj so storile znanost, umetnost, obrt in industrija za vzgojo otrok v prvi vrsti pri nas, v drugi vrsti drugod. Razstava bo kolikor mogoče narodna, slovenska. Tvrde, ki hočejo razstaviti, naj se zglase društvu do letošnjega Božiča.

Nov slovenski list. V Gorici je začelo izhajati glasilo slov. kmetiške stranke na Goriškem „Naš glas“.

Škofov absolutizem. Tržaški škof dr. Nagl je izdal na svojo duhovščino poseben pastirski list, v katerem določa glede „Edinosti“: 1. Da naj duhovniki in kleriki ničesar ne pišejo v „Edinosti“. 2. Da naj list takoj vrnejo, če so naročeni in ga več ne naročajo niti ne podpirajo. Priporoča pa škof novoustanovljeno „Katoliško tiskovno društvo“. — Dobro! Bo vsaj prej počilo!

Nova šola v Ribnici. Dne 21. okt. se je vršila kolavdacija in blagoslovljenje deške ljudske šole v Ribnici. Ob 9. uri je bila maša ob navzočnosti stavbnega odbora, zastopnikov občin, učiteljstva in šolske mladine. G. Franc Dolinar je po cerkvenem opraviu govoril prav obširno. Priporočal je staršem, naj otroke pridno pošiljajo v šolo in jih naj, kadar so v šoli kaznovani, kaznujejo še doma. Zahvalil se je občanom, da se niso ustrašili stroškov, ki jim jih je naprtilo zidanje, saj jim bodo potomeci vedeli hvalo zato. Zahvalil je dež. sod. nadsvetnika Fr. Višničarja na trudu, ki ga je imel kot načelnik stavbnega odbora. Zahvalil je tudi Posojilnico ribniško, ker je darovala stavbni prostor — 32 a — ter napravila okrog vrta dragoceno ograjo. Gospod nadsvet. Višnikar omenja, s kolikmi zaprekami se mu je bilo bojevati, vendar današnji dan je dan zmage. Dovoljeno je poslopje, ki je podobno palači in je opravljeno najmoderneje. Učiteljstvo in otroci bodo radi zahajali v te svetle in zračne prostore. Poleg vzgoje in dobrih uspehov naj bo učiteljstvu glavna skrb snaga po vseh prostorih in vseh predmetih. Častno se spominja tudi arhitekta g. Fr. Kaudela, ker se mu je načrt tako lepo posrečil. Želeč učiteljstvu vse dobro, izroči šol. vodji ključ. — G. nadzornik Turk stavlja za pogoj dobre šole dobro učiteljstvo na prvo mesto. Vsi pogoji naj bodo dani, ako ni učiteljstvo marljivo in ne vrši svoje dolžnosti — uspehov v šoli ne bo. Pridobi si učiteljstvo ljubezen otrok, pouk ti bo potem lahek. Starši naj ne govorijo o učiteljstvu nič slabega ali razaljevega. Spoštovanje do učiteljstva je s tem v otroškem srečanju. Taki starši ne bodo tudi sami nikdar uživali spoštovanja in ljubezni niti od lastnih otrok. — Šolski vodja Tomšič zahvali gosp. nadsv. Višnikarju za izročeni ključ, češ, ključ je majhna reč, iz nežlahtne, a vendar najkoristnejše kovine, ne čuti, nima življenja, vendar tako glasno govori, namreč: Jaz hočem ponoči te krasne prostore čuvati — pred sovražniki, ti s svojim učiteljstvom čuvaj podnevi, mladino, ki se bo hodila v te prostore napajat z zlatimi nauki, da je ne zadene nezgoda niti v šolski dobi niti v poznejšem življenju. Ključ, ti si si izbral dasi močno, vendar lažjo službo. Glej, vsi predgovorniki so opominjali učiteljstvo le dolžnosti. Dosti jih je! A vsem vam, ki ste nas opominjali dolžnosti, prisegam v svojem in učiteljstva imenu, da jih hočemo vršiti vestno v blagor šolske občine in blagor slovenskega naroda. Po končanem vzporedju smo si ogle-

dali šolske prostore in notranjo opravo ter se nismo mogli načuditi solidnemu delu. Predsodki, ki so obsojali stavbni odbor in poslopje, češ, previsoko pa preozko bo, sobe premajhne, so izginili. Skupni obed je združil 17 udeležnikov v zbranem krogu. Napitnica za napitnico se je slišalo. Prej ko smo si želeli, smo se dvignili od mize, zakaj vršiti je še bilo kolavdacijo. Čast glavnima podjetnikoma, g. Marenčiču in Burgerju, ki izvršujeta v Spodnji Šiški svoji obrti mojstrsko, tako da ju je vsekakor za dela, spadajoča v njihovo področje, prav toplo priporočati to tembolj, ker sta naprednega mišljenja in vneta za težnje učiteljstva. — Dne 4. novembra se je preselila deška mladost v svoje lastno poslopje — vedrih lic in veselega srca. Pač lahko, saj se zaveda, da je zanjo zidana palača in ne za voditelja šole, kakor so rotili nekateri. Uboge deklice obiskujejo še stare razvaline. Iz usmiljenja do njih treba bo zopet poseči v boj vsaj toliko, da se staro poslopje pranoi času in potrebi primerno.

Osebnost s Kranjskega. Nadučitelj Štefan Tomšič v Ribnici je dobil zaradi bolezni dopust. Na njegovo mesto pride suplentinja Vilhelmini Benigerjeva, doslej suplentinja v Preski.

Žiga Kraus. Umrl je dne 1. t. m. na Dunaju Žiga Kraus, učitelj na zavodu za slepe in tajnik „Freie Schule“. Padel je v vodnjak na dvorišču zavoda in moral je umreti tragične smrti, star komaj 33 let. Bil je mož dela in vztrajnosti — vzor naprednega, modernega učitelja. Nagla njegova smrt je pretresla ves omikani pedagoški svet, tako tudi učiteljstvo, zborujoče dne 2. t. m. na Dunaju, ko ga je obvestil o tej tragični smrti predsednik Kessler. Čast njegovemu spominu!

Iz seje c. kr. okr. šol. sveta v Kranju dne 29. oktobra t. l. 1. Radi bolezni so na dopustu: Luka Knific — Trstenik, Andrej Kmet — Cerklje, Julka Jaklič — Besnica, Slavko Flis — Škofja Loka. Nadomestujejo jih izprašane učit. kandidatinje: Ivana Logar, Franica Bedenk, Ivana Valenčič in Karolina Zupančič. — V Trzinu se je ustanovila paralelka, na kateri poučuje volunterka Marica Jelenčeva. — V Goričah je bil v svrhu zidanja novega šolskega poslopja komisijonelni ogled. — V Bukovščici se ustanovi redni šolski pouk. — V Poljanah se difterija tako širi, da so zaprli šolo. — Franc Ivanc je dobil petdnevni dopust, da se zamore udeležiti učiteljskega zborovanja na Dunaju. — 2. Stavi se ternopredlog za izprazneno učiteljsko mesto v Predosljah. Za Škofjo Loko ni bilo definitivnega prosilca, ostane še nadalje začasni učitelj Rud. Gasparin. — 3. Prošnje za podpore se priporočuje predložiti c. kr. dež. šol. svetu. — 4. V višji plačilni razred se priporočajo: Slavko Flis, Fr. Rojina, Leop. Ferjan, Jadviga Schwickert-Lehman, Al. Novak, Jos. Lapajne, Evgenija Pader in Ant. Mahkota. 5. Z ozirom na to, da traja ekskuredni pouk v Podblici tudi pozimi, predlaga se večja nagrada. — 6. Prošnja tistega dela prebivalcev Golnik, ki še niso vsolani v Goriče se je odložila do takrat, ko bo v Goričah dozidano novo šolsko poslopje. — 7. Za Sela je bil imenovan krajnim šol. nadz. ondotni župan Fr. Šmid. — 8. Enemu prosilcu se je pripoznala I. in drugemu III. starostna doklada. — 9. Prošnji šol. vodstva in kraj. šol. sveta v Škofji Loki, da se ustanovi paralelka v 3. razredu deške šole, kjer so 104 učenci, se je odgodilo. — 10. Vzame se na znanje inspeksijsko poročilo.

Razgled po šolskem svetu.

— **Slovenska šola v Aleksandriji.** V Aleksandriji so ustanovili tamošnji Slovenci in Hrvati šolo za slovensko in hrvaško dečo, kakor smo že poročali. Avstrijski konzulat pa je delal ustanovitvi tega zavoda velike težave. Prošlo sredo pa se je mudila posebna slovensko-hrvaška deputacija pri ministru za vnanje stvari, ki je obljubil podporo tej šoli. Na ta način je torej šola zagotovljena.

— **Vseučilišče v Sofiji** je bilo definitivno otvorjeno 4. t. m. V zimski semester se je upisalo 30 dijakov in 80 slušateljev. Prej je bilo na treh fakultetah upisanih do 1300 dijakov. Od inozemskih profesorjev je prišel en sam, namreč dr. Skorsky iz Galicije.

— **Nemška šola v Zadru.** V Zadru obstoji nemška ljudska šola za častniške otroke, toda od 250 letos vpisanih otrok

jih je samo sedem častniških — ostali so otroci hrvaških in italijanskih roditeljev.

— **I. državna gimnazija v Ljubljani** je, kakor smo sporočili, razdeljena v nemško in slovensko. Tako ima sedaj 20.000 Nemcev na Kranjskem dve nemški gimnaziji. 400.000 Slovencev na Kranjskem pa tudi — dve. In to imenujeta „Slovenec“ in tudi „Slovenski Gospodar“ „velik uspeh“ klerikalne politike. Žalostno, da se ponasata s takimi uspehi!

— **Za slovensko vseučilišče v Ljubljani.** Dne 10. novembra je bil v Pragi shod slovenskih in čeških dijakov, na katerem so zahtevali ustanovitev slovenskega vseučilišča v Ljubljani.

— **Šole za Lahe in Hrvate ter Slovence v Istri.** V Istri je približno 136.000 Lahov in 200.000 Hrvatov in Slovencev, Lahji imajo 67 šol s 198 razredi. Hrvati 69 šol s 101 razredom, med temi samo eno 5. razredno ljudsko šolo; Slovenci 34 šol s 39 razredi. Lahji imajo 16 enorazrednic, 14 dvorazrednic, 140 trirazrednic, 6 četveror., 16 peteror. in 3 šestrazrednic. Hrvatje: 44 enorazrednic, 20 dvor., 4 trirazrednic, 1 petrazrednico. Slovenci: 12 enorazrednic, 12 dvorazrednic in 1 trirazrednico. To govori jasno, kako slabo je preskrbljeno v Istri za slovensko šolo.

— **Slovanski učiteljski shod v Pragi 1908.** O priliki jubilejske razstave v Pragi bo tudi shod slovenskega učiteljstva v Avstriji. Na dnevnem redu bodo razprave: 1. Narodna odgoja pri slovanskih narodih. 2. Zveza slovanskega učiteljstva in nje kulturne naloge.

— **Češko šolstvo na Dunaju.** Društvo „Komensky“ vzdržuje že 25 let privatno češko ljudsko šolo na Dunaju, ki jo obiskuje nad tisoč otrok. Že četrtoletja se bore Čehi, da bi tej svoji šoli priborili pravico javnosti. Ko se je Lueger še boril proti liberalcem in so mu bili češki glasovi neobhodno potrebni, da pribori kršč. soc. večino, je na vseh shodih obljubljal, da ji bo dal to in še več. Ko je prišel na krmilo, je zatajil svojo besedo, in kršč. soc. stranka besni še bolj proti Čehom kakor je kdaj liberalna stranka, zato se bodo Čehi še pol stoletja borili za to, kar bi jim noben človek z zdravo pametjo ne odrekal — za pravico javnosti svoje šole. Pa taki so ti ljubi Nemci vseh strank.

Z gospodarskega polja.

— **Kmetska stranka na Notranjskem** namerava v kratkem času imeti svoje glavno zborovanje.

— **Izseljevanje in trgovski izvoz.** Industrijski svet v trgovinskem ministrstvu se je pečal v zadnji svoji seji tudi s pojavom velikega izseljevanja v tem oziru, kako naj bi tudi izseljenci v tujini pomagali trgovino podpirati in domačim izdelkom pridobivati kupcev. Trgovinsko ministrstvo se je te misli poprijelo in tako se utegne tudi od te strani kaj v prid izseljencev ukreniti. Zdaj gre vse skozi tuje roke, ali bi ne bilo mogoče z združenimi močmi pomagati izdatno izseljencem in naši trgovini pri izvozu v tuje kraje? Priporočamo našim politikom to zadevo v podporo.

— **Zavarovalnico za živino** ustanovijo prebivalci podgradskega okraja v Istri.

— **Mala loterija v državnem proračunu** igra precejšno vlogo. V proračunu za prihodnje leto 1908 so dohodki male loterije proračunjeni kakor v letu 1907 na 30.540.150 K, loterijski dobitki pa na 16.215.000 K. Režijski stroški znašajo 2.198.890 K, tako da bo imela država leta 1908 še vedno 22.126.260 K dobitka. — Največ znašajo v loterijo na Nižnjem Avstrijskem; tamkaj je na leto za 14.100.000 loterijskih uložkov, na Primorskem pa 1.320.000 K.

— **Škoda Dalmacije zaradi vinske klavzule.** Dalmacija proizvaja okoli 1 in pol mil. hektolitrov vina, in ako bi se trto umetno obdelovalo, bi se ga proizvajalo še več. Za trajanja nesrečne vinske klavzule se je izvozilo na leto iz Dalmacije v Ogrsko 180.000 hl vina, v Hrvaško 100.000 hl, v Bosno 40.000 hl, v druge avstrijske pokrajine 250.000 hl, izven Avstrije 16.000 hl, skupno torej 586.000 hl. — Dalmaciji je ostala ogromna količina 900.000 hl, ki so jih deloma popili, deloma se mora proč zlit, ko je prišlo novo vino, a so bili sodi polni starega vina. Računa se, da je 11 let imela Dalmacija zaradi

klavzule vsaj 200 milijonov kron škode. Sedaj, ko je odpravljena klavzula, pojde nekoliko bolje, ali z druge strani se prideluje v Hrvaški in Ogrski mnogo vina.

— **Lakota v Indiji.** Iz Londona poročajo, da žuga veliki indijski pokrajini Delhi lakota. Pokrajina ima 40 milijonov prebivalcev. Govori se, da bo lakota huja nego leta 1899. Tedaj je umrlo za lakoto 1 milijon in pol ljudi, a angleško vlado je stala ta lakota okoli 250 milijonov kron.

Raznoterosti.

× **Deset zapovedi vsakemu čitatelju knjig.** 1. Čitaj samo dobre knjige. 2. Čitaj samo to, kar te zanima. 3. Na dan čitaj vsaj pol ure in toliko časa razmišljaj o tem, kar si čital. 4. Čitaj semtertja na glas in pazi na naglaševanje in razumevanje. 5. Ne čitaj sam, nego s prijateljem in razgovarjaj se z njim o čitanem. 6. Čitaj tako, da moreš vedno povedati, kar si čital. 7. Knjigo čitaj od početka po redu. 8. Čitaj samo tedaj, ko si čil, a ne, ko si utrujen. 9. Čitaj samo v svrhu, da si znanje povečaš ali da si oplemeniš mišljenje, a ne samo, da se raztreseš ali da si dražiš živce. 10. Zapiši si, kar je vredno, v redno urejen dnevnik. — Tako svetuje neka modra knjiga.

Listnica uredništva.

Na Gorenjsko: Hvala, a za danes prepozno. Pa pride prihodnjič prav. — Na Goriško: Takisto. Pozdrav!

Uradni razpisi učiteljskih služb.

- St. 1555. **Kranjsko.** (168) 1
V litijem okraju se razpisuje s tem učno mesto na štirirazredni ljudski šoli v St. Vidu pri Zatičini v stalno nameščenje. Pravilno opremljene prošnje naj se predlagajo semkaj predpisanim potem do 9. decembra 1907. Prosilci za stalno nameščenje, ki v kranjski javni službi še niso stalno nameščeni, morajo z državno-zdravniškim izpričevalom dokazati, da imajo popolno telesno sposobnost za šolsko službo. O. kr. okr. šolski svet v Litiji, dne 9. novembra 1907.
- St. 2227. (165) 1
V Krškem okraju se razpisuje s tem na dvorazredni ljudski šoli v St. Juriju pod Kumom nadučiteljska služba v stalno nameščenje. Pravilno opremljene prošnje naj se predlagajo semkaj predpisanim potem do dne 16. decembra 1907. Prosilci za stalno nameščenje, ki v kranjski javni šolski službi še niso stalno nameščeni, morajo z državno-zdravniškim izpričevalom dokazati, da imajo popolno telesno sposobnost za šolsko službo. O. kr. okrajni šolski svet v Krškem, dne 6. novembra 1907.

- St. 1798. (164) 1
Na dvorazredni ljudski šoli v Rovtjah se razpisuje s tem nadučiteljsko mesto v stalno nameščenje. Pravilno opremljene prošnje naj se predlagajo semkaj predpisanim potem do 6. decembra 1907. Prosilci, ki v kranjski javni šolski službi še niso stalno nameščeni, morajo z državno-zdravniškim izpričevalom dokazati, da imajo popolno telesno sposobnost za šolsko službo. O. kr. okrajni šolski svet v Logatcu, dne 5. novembra 1907.

- St. 497. **Štajersko.** (166) 2—1
Na petrazredni deški ljudski šoli za ljutomersko okolico je eno učiteljsko službo začasno namestiti. Obeh deželnih jezikov zmožni moški prosilci za to službo naj vložijo svoje pravilno opremljene prošnje najkasneje do 10. decembra pa službenem potu pri krajnem šolskem svetu v Ljutomeru okolica. Okrajni šolski svet v Ljutomeru, dne 4. novembra 1907.

Izjava.

Podpisana izjavlja tem potom, da ni objavila članka „Gorice“ z dne 5. oktobra t. l., št. 82: Nameščenje učiteljstva v goriskem okraju (iz krogov učiteljev) s podpisom „Prizadete učiteljice“ ter da ni v nobeni zvezi z navedenim dopisom.

(167) 1

Ana Jug, učiteljica.